

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 129/08-24

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 17. apríla 2008 predbežne prerokoval sťažnosť B. A., N. P. a J. B., všetci t. č. vo výkone väzby, zastúpených advokátom JUDr. M. K., K., ktorou namietajú porušenie svojich základných práv podľa čl. 17 ods. 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 5 ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Tošs 2/2007 z 21. februára 2007, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť B. A., N. P. a J. B. **o d m i e t a** z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 12. apríla 2007 doručená sťažnosť B. A., N. P. a J. B. (ďalej aj „sťažovatelia“), ktorou namietajú porušenie svojich základných práv podľa čl. 17 ods. 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 5 ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len

„najvyšší súd“) sp. zn. 3 Tošs 2/2007 z 21. februára 2007 (ďalej aj „napadnuté uznesenie najvyššieho súdu“) súvisiacim s rozhodovaním o ich sťažnosti proti uzneseniu Špeciálneho súdu v Pezinku, pracovisko Banská Bystrica (ďalej len „špeciálny súd“) sp. zn. BB-Pšv 18/2006 z 13. februára 2007 (ďalej len „uznesenie špeciálneho súdu z 13. februára 2007“) bez toho, aby boli vypočutí k dôvodom a okolnostiam ďalšieho trvania väzby.

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ B. A. bol uznesením špeciálneho súdu sp. zn. BB-Pšv 15/2006 z 24. augusta 2006 vzatý do väzby z dôvodov uvedených v § 71 ods. 1 písm. a) a c) zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov [účinný od 1. januára 2006 (ďalej len „Trestný poriadok“)]. Sťažovatelia N. P. a J. B. boli vzatí do väzby uznesením sudcu pre prípravné konanie špeciálneho súdu sp. zn. BB-Pšv 18/2006 z 27. augusta 2006 z dôvodov uvedených v § 71 ods. 1 písm. a) a c) Trestného poriadku (sťažovateľ P.) a z dôvodu uvedeného v § 71 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku (sťažovateľ B.).

Uznesením špeciálneho súdu z 13. februára 2007 o predĺžení lehoty trvania väzby bola na základe návrhu Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky v Bratislave (ďalej len „špeciálna prokuratúra“) na verejnom zasadnutí sťažovateľom predĺžená lehota trvania väzby do 24. júla 2007.

Sťažovatelia vo svojej sťažnosti uviedli, že proti uzneseniu špeciálneho súdu z 13. februára 2007 na verejnom zasadnutí ústne do zápisnice podali sťažnosť, ktorú odôvodnili písomným podaním zo 14. februára 2007.

Zo sťažnosti ďalej vplýva, že najvyšší súd „ako nadriadený súd rozhodol uznesením zo dňa 21. 2. 2007, sp. zn. 3 Tošs 2/2007 o našich sťažnostiach na neverejnom zasadnutí tak, že ich zamietol ako neodôvodnené, čím nadobudlo právoplatnosť uznesenie sudcu pre prípravné konanie Špeciálneho súdu (...), ktorým sudca (...) predĺžil lehotu trvania našej väzby do 24. 7. 2007“.

Sťažovatelia namietajú, že najvyšší súd „rozhodol o našich sťažnostiach bez

nenariadenia verejného zasadnutia a teda bez poskytnutia nám možnosti byť v konaní pred súdom prítomní a osobne sa vyjadriť k dôvodom ďalšieho ponechania nás vo väzbe“, na základe čoho zastávajú názor, že „porušil naše základné právo garantované v čl. 17 ods. 2 a ods. 5 Ústavy SR, ako aj čl. 5 ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd“.

V ďalšej časti sťažnosti sťažovatelia svoje tvrdenie o porušení ich označených práv odôvodňujú s poukazom na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“), ako aj doterajšiu judikatúru ústavného súdu vo väzobných veciach (konkrétne poukazujú na nálezy sp. zn. II. ÚS 315/06 a sp. zn. III. ÚS 84/06). Ďalej uvádzajú: *„Postup Najvyššieho súdu Slovenskej republiky vo veci konania 3 Tošs 2/2007, ktorého výsledkom bolo vydanie uznesenia zo dňa 21. 2. 2007 o zamietnutí našich sťažností voči uzneseniu sudcu pre prípravné konanie Špeciálneho súdu v Pezinku, pracovisko Banská Bystrica, vo veci sp. zn. BB-Pšv 18/2006, ktorým uznesením sudca pre prípravné konanie predĺžil lehotu trvania našej väzby do 24. 7. 2007, preto nepovažujeme za dostatočný na to, aby ho bolo možné akceptovať, a to práve s prihliadnutím na absenciu verejného prerokovania veci, ktorého by sme sa v prípade jeho nariadenia mali právo zúčastniť a osobne súdu preniesť argumenty svedčiace proti nášmu ďalšiemu ponechaniu vo väzbe.“*

Na základe argumentácie uvedenej v sťažnosti sťažovatelia navrhujú, aby ústavný súd vo veci ich sťažnosti vydal tento nález:

„1. Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesením sp. zn. 3 Tošs 2/2007 zo dňa 21. 2. 2007, ktorým zamietol sťažnosti B. A., N. P. a J. B. podaným: proti uzneseniu sudcu pre prípravné konanie Špeciálneho súdu v Pezinku, pracovisko Banská Bystrica, ktorým uznesením sudca pre prípravné konanie predĺžil lehotu trvania ich väzby do 24. 7. 2007, sp. zn. BB-Pšv 18/2006, bez toho, aby ich vypočul k dôvodom a okolnostiam ďalšieho trvania väzby, porušil ich právo podľa čl. 5 ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobodách, podľa čl. 17 ods. 2 ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky.

2. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Tošs 2/2007 z 21. 2. 2007 zrušuje a Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky prikazuje, aby B. A., N. P. a J. B. prepustil neodkladne z väzby na slobodu.

3. B. A., N. P. a J. B. priznáva trovy právneho zastúpenia...“

Ústavný súd si ešte pred predbežným prerokovaním sťažnosti vyžiadal od najvyššieho súdu súvisiaci spisový materiál a vyzval ho na vyjadrenie k sťažnosti. Ústavnému súdu bolo 11. februára 2008 doručené vyjadrenie najvyššieho súdu č. k. KP 8/08-16 z 31. januára 2008, v ktorom uvádza, že trvá na svojich rozhodnutiach týkajúcich sa rozhodovania o ďalšom trvaní väzby sťažovateľov, pričom v súvislosti s ich námietkami poukázal na dôvody uvedené v napadnutom uznesení najvyššieho súdu a navrhol, aby ústavný súd „*predmetnú sťažnosť neprijal na ďalšie konanie*“. Ústavný súd zaslal vyjadrenie najvyššieho súdu na vedomie a prípadné zaujatie stanoviska právneho zástupcovi sťažovateľov. Právny zástupca sťažovateľov sa vo svojom vyjadrení z 19. februára 2008 nestotožnil s vyjadrením najvyššieho súdu a naďalej trval na podanej sťažnosti. Ústavný súd si taktiež vyžiadal od špeciálneho súdu kópiu zápisnice z verejného zasadnutia uskutočneného 13. februára 2007, ktorá mu bola doručená 9. apríla 2008. Na tomto verejnom zasadnutí rozhodoval špeciálny súd o návrhu prokurátora špeciálnej prokuratúry sp. zn. VII/2 Gv 93/06 z 29. januára 2007 na predĺženie lehoty väzby sťažovateľov.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

Konanie o sťažnostiach je bližšie upravené predovšetkým v § 49 až 56 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu

Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

Ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa a zisťuje, či nie sú dôvody na odmietnutie návrhu podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania návrhy, na prerokovanie ktorých nemá právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený. Ak ústavný súd navrhovateľa na také nedostatky upozornil, uznesenie sa nemusí odôvodniť.

Z citovaného vyplýva, že úlohou ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní návrhu je tiež posúdiť, či tento nie je zjavne neopodstatnený. Podľa stabilizovanej judikatúry ústavného súdu možno o zjavnej neopodstatnenosti návrhu (sťažnosti) hovoriť predovšetkým vtedy, ak namietaným postupom orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu toho základného práva, ktoré označil sťažovateľ, pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi napadnutým postupom tohto orgánu a základným právom, porušenie ktorého sa namietalo, ale aj vtedy, ak v konaní pred orgánom verejnej moci vznikne procesná situácia alebo procesný stav, ktoré vylučujú, aby tento orgán porušoval uvedené základné právo, pretože uvedená situácia alebo stav takúto možnosť reálne nepripúšťajú (IV. ÚS 16/04, II. ÚS 20/05, IV. ÚS 55/05, IV. ÚS 288/05, IV. ÚS 45/08).

Sťažovatelia namietajú porušenie svojich základných práv podľa čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy a práva podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru postupom najvyššieho súdu súvisiacim s rozhodovaním o ich sťažnosti proti uzneseniu špeciálneho súdu z 13. februára 2007, ktorým im bola predĺžená lehota trvania väzby do 24. júla 2007. Z obsahu sťažnosti vyplýva, že k porušeniu ich označených práv namietaným postupom najvyššieho súdu malo dôjsť podľa nich tak, že najvyšší súd rozhodol o ich sťažnosti proti uzneseniu špeciálneho súdu z 13. februára 2007 na neverejnom zasadnutí, a teda im neposkytol možnosť zúčastniť

sa konania pred súdom a osobne sa vyjadriť k dôvodom a okolnostiam ďalšieho predĺženia väzby.

Z uvedeného vyplýva, že úlohou ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní sťažnosti sťažovateľov bolo posúdiť, či mohlo dôjsť k porušeniu ich označených práv tým, že najvyšší súd rozhodol o ich sťažnosti proti uzneseniu sudcu pre prípravné konanie špeciálneho súdu na neverejnom zasadnutí, t. j. bez vypočutia sťažovateľov.

Podľa čl. 17 ods. 2 ústavy nikoho nemožno stíhať alebo pozbaviť slobody inak, ako z dôvodov a spôsobom, ktorý ustanoví zákon. Nikoho nemožno pozbaviť slobody len pre neschopnosť dodržať zmluvný záväzok.

Podľa čl. 17 ods. 5 ústavy do väzby možno vziať iba z dôvodov a na čas ustanovený zákonom a na základe rozhodnutia súdu.

Podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru každý, kto bol pozbavený slobody zatknutím alebo iným spôsobom, má právo podať návrh na konanie, v ktorom by súd urýchlene rozhodol o zákonnosti jeho pozbavenia slobody a nariadil prepustenie, ak je pozbavenie slobody nezákonné.

V súvislosti s námietkami sťažovateľov proti postupu najvyššieho súdu vyjadrenými v ich sťažnosti ústavný súd považoval za potrebné poukázať na svoju judikatúru vo väzobných veciach v nadväznosti na požiadavku vypočutia obvinených pred rozhodnutím o predĺžení lehoty trvania ich väzby.

Požiadavky práva na preskúmanie zákonnosti väzby a rozhodnutie (vrátane rozhodovania o jej ďalšom trvaní) o nej sú obsiahnuté v čl. 17 ods. 5 ústavy v spojení s čl. 17 ods. 1 ústavy, ktorý vo všeobecnej rovine garantuje osobnú slobodu, ako aj v čl. 5 ods. 4 dohovoru a sú definované v stabilnej judikatúre ESĽP, ktorou sa pri svojej rozhodovacej činnosti konštantne riadi aj ústavný súd.

Z judikatúry ESLP vyplýva, že v konaní podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru sa musia poskytovať určité procesné záruky, pričom tieto nemusia byť bez výhrad rovnaké ako tie, ktoré vyplývajú z čl. 6 ods. 1 dohovoru a ktoré zabezpečujú podmienky spravodlivého súdneho procesu. Možno však konštatovať, že pri rozhodovaní o zákonnosti väzby sa na niektoré z týchto procesných záruk kladie mimoriadny dôraz. Jednou z takýchto záruk je aj právo osoby predložiť súdu argumenty a vyjadrenia proti svojmu ponechaniu vo väzbe.

Európsky súd pre ľudské práva v rozsudku vo veci Sanchez - Reisse v. Švajčiarsko z 21. októbra 1986 vyslovil názor, že možnosť osoby pozbavenej osobnej slobody „osobne sa vyjadriť“ je jednou zo základných procesných záruk spravodlivého procesu. Toto rozhodnutie ESLP sa týkalo vydávacej väzby podľa čl. 5 ods. 1 písm. f) dohovoru. Pokiaľ ide o osobu, ktorej osobná sloboda bola obmedzená v súlade s čl. 5 ods. 1 písm. c) dohovoru, ESLP sa prikláňa k nutnosti a nevyhnutnosti výsluchu dotknutej osoby pred súdom, ako aj k zásade kontradiktórnosti konania a rovnosti zbraní (rozsudok vo veci Nikolov v. Bulharsko z 25. marca 1999, rozsudok vo veci Kampanis v. Grécko z 13. júla 1995). Európsky súd pre ľudské práva vychádza vzhľadom na dané okolnosti z predpokladu, že osobná prítomnosť dotknutej osoby je sama osebe zárukou spravodlivého procesu a zároveň aj zárukou eliminácie možného porušenia základných práv a slobôd. Ústavný súd podotýka, že na uvedené rozhodnutia ESLP poukazujú vo svojej sťažnosti aj sťažovatelia.

V súlade s uvedeným považoval ústavný súd za potrebné upozorniť aj na svoj právny názor, podľa ktorého väzba je zásadným zaisťovacím inštitútom a predstavuje výrazný zásah do základného práva jednotlivca na osobnú slobodu. Neodmysliteľnou procesnou zárukou pri takomto zásahu musí byť právo dotknutej osoby „osobne sa vyjadriť“, teda byť vypočutá súdom k dôvodom a okolnostiam ďalšieho zotrvania vo väzbe (III. ÚS 84/06, IV. ÚS 45/08).

Postup všeobecných súdov pri rozhodovaní o väzbe a jej ďalšom trvaní je upravený v § 72 ods. 2 Trestného poriadku (ktorý sa vzťahuje aj na väzbu sťažovateľov), podľa ktorého vziať do väzby možno len obvinenú fyzickú osobu. Uznesenie o vzatí do väzby sa

musí odôvodniť aj skutkovými okolnosťami. O väzbe rozhoduje súd a v prípravnom konaní na návrh prokurátora sudca pre prípravné konanie. Pred rozhodnutím o vzatí alebo nevzatí obvineného do väzby musí byť obvinený vypočutý. O ďalšom trvaní väzby, zmene dôvodov väzby, návrhu na predĺženie lehoty väzby alebo žiadosti obvineného o prepustenie z väzby možno rozhodnúť aj na neverejnom zasadnutí, ak zo žiadostí nevyplývajú také skutočnosti, na ktoré treba obvineného vypočuť na verejnom zasadnutí, alebo ak obvinený v žiadosti o prepustenie z väzby výslovne nepožiadal o výsluch a zároveň neuviedol nové skutočnosti súdu skôr neznáme, ktoré sú významné na rozhodnutie.

Z uvedeného vyplýva, že podľa Trestného poriadku musí byť obvinený pred rozhodnutím o vzatí alebo nevzatí do väzby vypočutý. Oproti tomu o ďalšom trvaní väzby, zmene dôvodov väzby, návrhu na predĺženie lehoty väzby alebo žiadosti obvineného o prepustenie z väzby možno rozhodnúť aj na neverejnom zasadnutí, ak z návrhu alebo žiadosti nevyplývajú také skutočnosti, pre ktoré treba obvineného vypočuť na verejnom zasadnutí. Z toho možno urobiť záver, že Trestný poriadok v prípade rozhodovania o návrhu na predĺženie lehoty trvania väzby vrátane sťažnosti obvineného proti rozhodnutiu súdu o jej predĺžení ponecháva určitý priestor na úvahu všeobecného súdu o tom, či obvineného osobne vypočuje, t. j. bude konať o takomto návrhu, resp. sťažnosti obvineného na verejnom zasadnutí, alebo ho nevypočuje, t. j. bude konať na neverejnom zasadnutí. Táto úvaha všeobecného súdu je ale obmedzená znením poslednej vety citovaného § 72 ods. 2 Trestného poriadku. Na základe jej interpretácie možno dôjsť k záveru, že súd rozhoduje na verejnom zasadnutí v prípade, ak sú alternatívne (nie kumulatívne) splnené dve podmienky. Prvou podmienkou je, že zo sťažnosti vyplývajú také skutočnosti, na ktoré treba obvineného vypočuť, alebo druhou podmienkou je, ak obvinený v žiadosti o prepustenie z väzby o výsluch požiadala a zároveň uvedie nové skutočnosti súdu skôr neznáme, ktoré sú významné na rozhodnutie (m. m. IV. ÚS 290/07).

V súvislosti s interpretáciou a uplatením § 72 ods. 2 Trestného poriadku v danej veci ústavný súd zohľadňoval aj svoju doterajšiu judikatúru, podľa ktorej ak ustanovenie čl. 5 ods. 4 dohovoru, vzhľadom na jeho výklad zo strany EŠLP, zabezpečuje väčší rozsah ochrany základného práva na osobnú slobodu v súvislosti s právom obvineného byť

vypočutý súdom pri rozhodovaní o ďalšom trvaní jeho väzby, tak je všeobecný súd vzhľadom na čl. 154c ods. 1 ústavy (podľa ktorého majú medzinárodné zmluvy o ľudských právach a základných slobodách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom, prednosť pred zákonom, ak zabezpečujú väčší rozsah ústavných práv a slobôd) povinný aplikovať čl. 5 ods. 4 dohovoru namiesto ustanovenia § 72 ods. 2 Trestného poriadku (m. m. napr. I. ÚS 352/06).

Rešpektujúc citovanú judikatúru EŠĽP ústavný súd už v konaní sp. zn. III. ÚS 318/06 a sp. zn. IV. ÚS 45/08 zdôraznil, že ani judikatúru EŠĽP k čl. 5 ods. 4 dohovoru nemožno vykladať tak bezmedzne, že by z nej vyplývala povinnosť všeobecného súdu a zvlášť odvolacieho súdu rozhodovať o ďalšom trvaní väzby vždy na verejnom zasadnutí, t. j. po vypočutí obvineného, bez ohľadu na konkrétne okolnosti prípadu.

V danom prípade rozhodol sudca pre prípravné konanie špeciálneho súdu o návrhu špeciálnej prokuratúry na predĺženie lehoty trvania väzby na verejnom zasadnutí konanom 13. februára 2007 za účasti sťažovateľov a ich obhajcov, pričom sťažovatelia pred rozhodnutím boli vypočutí. Sťažovatelia a ich obhajcovia priamo na verejnom zasadnutí podali ústne do zápisnice sťažnosť proti označenému rozhodnutiu špeciálneho súdu, ktorú osobne sťažovateľ A., ako aj obhajca sťažovateľov podaniami zo 14. februára 2007 písomne odôvodnili. Zo zápisnice z verejného zasadnutia uskutočneného 13. februára 2007 ani odôvodnenia sťažnosti nevyplýva, že by sťažovatelia, resp. ich obhajca výslovne požiadali o výsluch pred rozhodovaním najvyššieho súdu o ich sťažnosti v zmysle § 72 ods. 2 Trestného poriadku.

Na tomto skutkovom základe po preskúmaní súvisiaceho spisového materiálu sťažovateľov ústavný súd dospel k záveru, že vzhľadom na konkrétne okolnosti daného prípadu (najmä to, že špeciálny súd rozhodol o návrhu na predĺženie lehoty trvania väzby sťažovateľov po ich výsluchu, že išlo o sťažnostné konanie, a skutočnosti, že sťažovatelia o výsluch pred najvyšším súdom výslovne nepožiadali, ako aj na samotný obsah sťažnosti sťažovateľov proti uzneseniu špeciálneho súdu z 13. februára 2007) postupom najvyššieho súdu pri rozhodovaní o sťažnosti sťažovateľov proti uzneseniu špeciálneho súdu

z 13. februára 2007, ktorým sťažnosť sťažovateľov na neverejnom zasadnutí zamietol, nemohlo dôjsť k porušeniu základných práv sťažovateľov podľa čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy ani ich práva podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru. Konkrétne okolnosti daného prípadu totiž podľa názoru ústavného súdu nevyvolávali potrebu rozhodnúť o ich sťažnosti na verejnom zasadnutí najvyššieho súdu, t. j. po ich vypočutí. Preto postup, ktorý v danom prípade najvyšší súd zvolil pri rozhodovaní o ich sťažnosti, je podľa názoru ústavného súdu zlučiteľný s požiadavkami vyplývajúcimi z označených článkov ústavy a dohovoru.

Opierajúc sa o uvedené ústavný súd po predbežnom prerokovaní sťažnosť sťažovateľov odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 17. apríla 2008